

יומא יד

משה שווערד

1. תוספות מסכת יומא דף יג עמוד ב

היה עומד ומקריב ושמע שמת לו מת וכו' – [1] רש"י פירש בכהן הדיוט איירי ודחק עצמו לפרש לפי זה [2] ול"ג דבכהן גדול איירי אף על גב דכ"ג מקריב אונן ה"מ מדאורייתא אבל מדרבנן ס"ל לרבי יהודה מניח עבודה ויוצא ...

2. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף יג עמוד ב

תניא היה עומד ומקריב. פירש רש"י ז"ל בכהן הדיוט, והיינו קושיא דלענין אנינות רבי יהודה לחומרא ורבי יוסי לקולא, ותמיהא מילתא דמאי קושיא דבכהן גדול דאקיל רחמנא ואמר ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, אקיל בה רבי יהודה לומר שמביאין אותו מתוך ביתו, ובכהן הדיוט דאחמיר רחמנא שלא יקריב אונן ואם הקריב חילל, מחמיר רבי יהודה לומר שאפילו התחיל לא יגמור, וי"ל דמ"מ כי מעיינת בה סתרי אהדדי, דהא לית לן איסורא בכהן הדיוט שלא יקריב אונן אלא מדיוקא דכ"ג דכתיב ביה ומן המקדש לא יצא ולא יחלל ודרשינן (זבחים ט"ז א') הא אחר שלא יצא חילל, וא"כ לרבי יהודה דאמר דכהן גדול מביאין אותו מתוך ביתו משמע ליה קרא דמן המקדש לא יצא אף במי שלא התחיל בעבודה, שלא יצא מקדושתו, ויבא לעבוד עבודה, ודכוותה אית לן למידק בכהן הדיוט שיצא מקדושתו ולא יתחיל עבודה, אבל שאם התחיל קודם אנינות שלא יגמור אותה, מנין לנו, כך נראה פירוש דברי רבינו ז"ל, ובתוספות הקשו על פירושו דאי בכהן הדיוט היאך יאמר רבי יוסי יגמור, דהא ליכא שריותא בכהן הדיוט להקריב אונן, וזו אינה קושיא גדולה דדילמא רבי יוסי משמע ליה דמאי דאמרינן הא אחר שלא יצא חילל, בשלא יצא מקדושתו והתחיל לעבוד לאחר שהיה אונן. ור"י ז"ל פירש הברייתא בכהן גדול, ואמר רבי יהודה שלא יגמור, והשתא פריך שפיר דהשתא לרבי יהודה אפוקי מפקינן [כו'], ונראה דרש"י ז"ל לא פירשה כן משום דקתני לה מתניתא סתמא היה עומד ומשמע בכהן הדיוט.

3. שערים מצויינים בהלכה

עיין מראה מקום #33 לדרך יג

4. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף יד עמוד א

גזרה שמא יאכל. פי' שמא יאכל באנינות שהוא איסור תורה, ובית דין מתניין לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה.

5. ספר איזהו מקומן

אלא אמר רבא מאי כל היום לומר שאינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל - א] מפירש"י משמע דלתירוץ רבא ר' יהודה קאמר בניחותא וכעין חסורי מחסרא, וכונתו היתה "כל היום אינו עובד". אולם הר"ח מפרש דבתמיה קאמר, וכי כל היום מקריב והלא אינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל. ב] הריטב"א מבאר דכל היום אינו עובד לפי שיש כח לחכמים לבטל ד"ת בשב ואל

תעשה. ותמה בהגהות רי"א חבר עפ"י דברי הט"ז (סי' קי"ז) שאין כח לחכמים לאסור המפורש להיתר, והכא מפורש בתורה שכהן גדול מקריב אונן.

6. מצפה איתן מסכת יומא דף יד עמוד א

ומי גזר ר"י שמא יאכל כו' דכ"ע לא קאכלי הוא נמי לא אתי למיכל. וק"ל דאכתי תקשי מהא דיוה"כ אהא דאמר בפ"ק דפסחים (י ב) דרבי יהודה אוסר לבדוק חמץ אחר זמן איסורו דגזר דילמא אתא למיכל מיניה והרי התם נמי כ"ע לא אכלי חמץ אחר זמן איסורו ואפ"ה גזר. ואף למאי דמסיק התם (יא) דמש"ה גזר גבי

חמץ טפי מגבי חדש דהתם בדיל מיני' וחמץ לא בדיל מיני'. מ"מ קשה דאמאי גזר גבי חמץ טפי מביוה"כ דג"כ לא בדיל מאכילת קדשים כולי' שתא ולא גזר שמא יאכל מה"ט דכ"ע לא קא אכלי וגבי חמץ גזר. וי"ל דש"ה דנהי דחמץ כ"ע לא אכלי מ"מ איכא לחם דמצה דאכלי בפסח ואיכא למיחש דאתא למיחלף לחם בלחם והכי אמר התם במסקנא משא"כ כאן גבי יוה"כ דליכא מידי דאכלי ולא אתו לאחלופי. ושוב מצאתי סברא זו בתרומת הדשן סי' קמז שכתב דגבי חמץ שייך למגזר טפי מבי"כ דאסח דעת' מכל מאכל לא אתי למשתלי ולאכלי משא"כ גבי חמץ דמי לנזיר ביין דאיכא למיחש דמשתלי ואכיל:

7. מהר"ץ חיות מסכת יומא דף יד עמוד א

גמרא ומי גזר ר"י שמא יאכל. נ"ב בפסחים י"ב ע"א חקר הש"ס ג"כ אם גזר ר"י שמא יאכל. ומייתי מדוכתי אחרני וכאן מייתי מבריייתות אחרות וצ"ע. ועיין מג"א הל' יו"כ סימן תרי"ב ס"ק וא"ו דהקשה על הא דלא מקשה הש"ס בפשיטות דאיך עביד עבודה ביו"כ שמא יאכל. ולמה מקשה אי מייתא אשתו יאכל באנינות ע"ש. אולם בפשיטות לק"מ לפמ"ש מהר"מ פדווא מובא במג"א סימן תקפ"ו דמפ"ז לא גזרינן בשופר שמא יתקן כלי שיר. דא"כ יצטרך לעקור מצות שופר לגמרי. דגם ביום טוב איכא גזירה זאת. אבל שמא יעבירו ליכא רק בשבת. וה"נ גזירה שמא יאכל ביו"כ שייך בכל יו"כ וא"כ תהיה בטלה כל עבודת יו"כ אשר מצותה רק בכה"ג. ולא אלימי חז"ל בגזירתם. אבל כהן שמתה אשתו דאינו רק מקרה שקרה לו. א"כ ניהוש שמא יאכל ויכנס להקריב כהן השני אשר התקינו לו. ועי' מ"ש מורי הגאון מהר"א ז"ל מרגליות ז"ל ביד אפרים שם דומה לזה:

8. ט"ז יורה דעה סימן קיז: (א)

... ונראה לתרץ דאין כח ביד חכמים לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר דאין כח ביד חכמים להחמיר אלא במקום שאין בו לא איסור ולא היתר מפורש מן התורה משא"כ במקום שיש היתר מפורש

מן התורה וזהו בכלל מאמרם שמעתי שב"ד היו מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על ד"ת אלא לעשות סייג לתורה דקשה פשיטא שאין כח בשום אדם לעבור על ד"ת ובח"מ סי' ב' כתבנו מזה ולפי הנחה שזכרתי אתי שפיר טפי דכאן נתכוין שאף להחמיר אין להם כח במקום שהם עוברים על ד"ת. ע"כ מוכיחים התוספות שפיר מדמצינו היתר בתורה ודאי חכמים לא אסרוהו כלל למכירה אלא ע"כ דגם מדרבנן מותר והיינו היכא דלא קנה להרויח:

9. פתחי תשובה יורה דעה סימן קיז

(ג) אסור לעשות עט"ז מ"ש דדבר שהתירה התורה בהדיא א"א לומר שחכמים יאסרוהו וע' (בתשובת חות יאיר סי' קמ"ב) שהשיג עליו ועיין בשו"ת דברי יוסף סי' מ"ח מ"ש על דבריו ועמ"ש א"ז בספרו פנים מאירות בזבחים ד' ע"ד בד"ה רב דאמר שהשיג ג"כ על הא כללא דהט"ז ע"ש גם לע"ד קשה על כלל זה מתוס' דחולין דף י"ב ד"ה פסח וקדשים ע"ש. וע' (בתשובת ח"ס סו"ס ע"ג) (ובסי' ק"ו) (וק"ט) מ"ש בזה):

10. מגן אברהם סימן תריב ס"ק ו

ו (פמ"ג) (מחה"ש) מותר ליגע. ול"ד לחמץ בפסח כמ"ש סי' תמ"ו ס"ג דהתם כיון שאוכל שאר דברים חיישי' שמא יאכלנו ג"ז משא"כ כאן (ד"מ ת"ה ב"ח ססי' תרי"א) ומשמע שם דלהר"ן והמ"מ אסור ליגע באוכלין כי אם צריך ליתן לתינוק שאינו יכול ליטול מעצמו ודוחק הוא ועוד דביומא דף י"ד אמרי' דלר"י כ"ג אינו מקריב אונן גזיר' שמא יאכל ופריך מ"ש מיום הכיפורים דמקריב אונן ולא גזרי' ומשני ביה"כ דכ"ע לא אכלי הוא נמי לא אתי למיכל הכא דכ"ע אכלי הוא נמי אתי למיכל ע"כ א"כ ש"מ דלא גזרי' וע"ק בגמ' אמאי לא פריך בפשיטו' מ"ש דבכל יה"כ מקריב ולא חיישי' שמא יאכל אלא ע"כ בודאי ביה"כ לא גזרי' אלא ה"פ דחיישי' שמא מתוך שירא' שמקריב אונן יסבור שמותר לו לאכול אונן ולהכי פריך מיה"כ שמקריב אונן ומשני דהתם בלא"ה לא אכל ולא גזרי' שמא יאכל אונן ביום אחר דהא יראה שאסור להקריב ודוק שם והר"ן והמ"מ דגזרי' דוקא בקניבת ירק מתוך שהוא מתעסק ומתקינו לאכילה חיישינן שיאכל אבל בנגיעה בעלמא לא חיישי' וכן עיקר וע' במשנ' ספי"א דמנחו' ובמהרי"ל אוסר ליגע וכ"ה בירוש' פ"ד דפסחים דדבר שראוי לאכילה בעין גזרי' שמא יאכל ולכן החלות מתחלקות לערבית:

11. יד אפרים אורח חיים סימן תריב סעיף ז

(שם ס"ק ו) ולא חיישינן שמא יאכל כו'. לענ"ד לא קשה, דאין לגזור ולבטל עבודת יום הכיפורים, וכמו שכתבו לעיל סימן תקפ"ח בט"ז ס"ק ה' ובמ"א [ס"ק ד' לענין תקיעה דראש השנה, רק דפריך היכא דאיתרמי שהוא אונן נגזור. ועוד, דאם הוא אונן איכא לתקוני כהן אחר. מה שאין כן אם נגזור שמא יאכל בכל יום הכיפורים, אין לדבר סוף, ובכהאי גוונא פשיטא דלא גזרינן. וראייתו לפי פירושו יש לדחות

ולומר דשאני התם (דיש) דלא גזרינן גבי כהן גדול שלא ישכח ויאכל, דזריז הוא, רק לשמא יטעה ויסבור כיון שמותר להקריב מותר לאכול, ולכך דביום הכיפורים דבלאו הכי לא אתי למיכל אין חשש, מה שאין כן בשאר כל אדם אפשר שיש לחוש אם יגע בו אתי למיכל:

12. שערים מצויינים בהלכה

בספרו צל"ח עמ"ס פסחים (י: דר' יהודה אוסר הבדיקה בשעה חמישית בערב פסח, דאסור אז באכילה מדרבנן, וגזר הבדיקה שמא אתי למיכל מיניה, והכא מתיר ר"י לעבוד ולהקטיר ולא גזר. והשיב לו, דאנינות לילה שהיא דרבנן לית בה חשש לדאורייתא, דבין יממא ללילה לא טעי אינשי כמפורש ברש"י במס' פסחים (ד: ד"ה דכו"ע), אבל בין שעה חמישית לששית יש לגזור.

דף יד. גזירה שמא יאכל. פרש"י דכל היום אסור באכילת קדשים מן התורה, אבל באנינות הלילה משנקבר המת ביום, אינה אסור מן התורה אלא מדברי סופרים. פ"י ולכן מותר בלילה להקטיר החלבים והאימורים. והקשה תלמיד אחד להנודע ביהודה (מהד"ת או"ח סי' פט) אהא דכתב

13. שערים מצויינים בהלכה

כיון דיוה"כ הוא דכו"ע לא אכלי, הוא נמי לא אתי למיכל. כבר הבאנו בשמ"ב (ח"ג סי' קיז ס"ק טו) משו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' טו) דאם צריך להאכיל חמץ לתינוק חולה לא יאכילוהו כשהוא יחיד, דילמא יטעה ויקח לפיו, ולכאורה קשה הא לגבי יוה"כ מאכילים לכל תינוק ואין חוששין שמא יקח לפיו, אולם לפי הגמרא דהכא ניהא, דבפסח דכו"ע אכלי, חיישינן שמא יטעה ויטעום מהמאכל, אבל ביוה"כ דכו"ע לא אכלי, לא חיישינן. וכ"כ בתרומת הדשן (סי' קמז) שיש לחלק בין יוה"כ שמאכילים לתינוקות, להא דאמרינן לנויר "לכרמא לא תקרב", משום דהוא אכיל ושתי שאר דברים.

14. תוספות ישנים מסכת יומא דף יד עמוד א

ואי מתה אשתו עביד עבודה ולא גזר ר' יהודה שמא יאכל. וא"ת מה ענין זה לשאר ימות השנה דליכא קפיידא בכהן גדול אבל הכא דגמרינן ממילואים אין לנו להתקין כהן אחר א) (בשביל כך שלא פירש שבעה) ואיכא למימר דעדיפא מינה קמשני. ה"ר אלחנן:

15. שפת אמת מסכת יומא דף יד עמוד א

בגמ' ומי גזר ר"י כו' והתנן רי"א אף אשה כו', ותמוה [כמ"ש בתו"י דלא דמי יו"כ לשאר ימות השנה ע"ש] וי"ל דהכי מקשי' כיון דאיכא למיגזר שמא יאכל למה מתקינינן לו אשה דטפי עדיף שלא להתקין לו אשה אחרת ואז אם תמות אשתו מדינא יסתלק מלעבוד כיון שאין לו אשה, אבל השתא די"ל אשה ע"כ יעבוד אף על גב דאיכא למיגזר שמא יאכל, [ואפשר דהתו"י לשיטתו לעיל (ב')] דוכפר בעד ביתו לא מעכבא א"כ גם אם לא יהי' לו אשה לא יסתלק מלעבוד ולהניח עבודתו לכהן אחר שלא יה' לו פרישה ושוב אי אפ"ל כן]:

16. ספר איזהו מקומן

ג] בהגהות חש"ל דן מה שייך כלל גזירת שמא יאכל ביוהכ"פ, דהרי העולות הן כליל למזבח, והחטאות נשרפות חוץ למחנה, ואף שעיר חטאת החיצונה היה נאכל רק לערב ואסור לבשלו ביוהכ"פ ואין לחוש שיבוא לאוכלו חי. ותירץ דאולי מקשינן מיוהכ"פ שחל להיות בשבת דאיכא חשש אכילת לחם הפנים.

17. רש"י מסכת יומא דף יד עמוד א

מי לא מיטרד – [1] ובקדשים בעינן שמחה וגדולה, דכתיב (במדבר יח) לך נתתם למשחה - כדרך שהמלכים אוכלים (חולין קלב, ב).

18. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף יד עמוד א

אטרודי מי לא מיטרד. פרש"י ואנן למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים בעינן. תימה דלא אשכחן בשום דוכתא דרשא זו על כי האי גוונא אלא דנאכלים בצלי בחרדל כדרך שהמלכים אוכלים, ועוד אלא מעתה טבעה ספינתו בים הכי נמי דלא אכיל דהכי פריך בברכות גבי ק"ש, ועוד דהוה ליה לתלמודא לפרושי הך טעמא כיון דלא איירי בהכי בכל הך שמעתתא, [2] ונראה לפרש וכי האי גוונא מי חיילא עליה אנינות ואפ"ה הוה שייך למיגזר ביום הכיפורים שמא יאכל אף על גב דכולי עלמא לא אכלי הכא לא שייך למיגזר דלאו אונן הוא, ומשני אטרודי מי לא מיטרד הילכך אי שייך למיגזר שמא יאכל אף על גב דשאר אינשי לא אכלי הו"ל למיגזר הכא דאם יעסוק בעבודתו יאכל אגב טרדתו והוא אסור משום יום הכיפורים.

19. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף יד עמוד א

... וי"ל לפי שטת רש"י ז"ל דמצטער בעלמא אינו אסור בקדשים אבל זה שהצער בא לו מחמת מיתב שארו שהיתה כבר, כיון שלבו דוה עליה שהרי מחמת הצורך גירשה, שפיר קרינא ביה אנינות, והא דכתיב למשחה בהם לא צלי וחרדל כתיב ביה אלא למשחה כדרך שהמלכים אוכלין, ומה לי לאכול צלי וחרדל או שלא לאכול בצער אנינות, כך יש לומר לפי שיטה זו.

20. ספר איזהו מקומן

ובחי' רא"ל מאלין (ח"צ סי' ל"א, ד"ה ונראה דאפילו) ביאר דיש איסור מצד הגברא ואיסור מצד הקדשים, ובעלמא אין טירדא אוסרת באכילת קדשים לפי שיכול להסיח דעתו, משא"כ באנינות נהי דיסיח דעתו אכתי יש איסור מצד הקדשים שיש להם דין שייאכלו בדרך משחה וגדולה, וכיון שיש עליו דין אנינות נמצא שנאכלים באנינות.

ובישוב פירש"י - יעוי' בריטב"א שפירש דודאי לא נאסר אכילת קדשים בעידן צערא, אלא שלא לאכול בצער אנינות בלבד, וה"נ כיון שליבו דוה עליה דהא מחמת הצורך גירשה שפיר קרינן ביה צער דאנינות - עי' בדבריו.

21. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף יד עמוד א

אטרודי מי לא מיטרד. והיינו דודאי כיון דאשת נעוריו הוא מיטרדי בה רש"י פירש ובקדשים בעינן שמחה וגדולה וכו' וכבר תמהו הראשונים דלא אשכחן האי דרשא על כהאי גוונא. וכתב התו"י לבאר בענין אחר והוא דאיטרודי מיטרד היינו דחיישינן שמחמת הטירדא יבוא לאכול ביוה"כ עצמו. ודו"ק.

22. ספר איזהו מקומן

ובעיקר איסור אכילת קדשים בטירדא - יעוי' במשל"מ (ה'י אכל ג. י. נסו"ד) שנסתפק האם הוא איסור דרבנן, ובהגהות חש"ל תמה דפשיטא דהוא מדאורייתא ונכלל בקרא ד'למשחה' כדפירש"י - עי' בדבריו. אולם לפי דברי ריטב"א בפירש"י יתכן שהוא מדרבנן.

23. שפת אמת על יומא דף כ/ב

בד"ה משום כו', משמע דאפי' תה"ד כו' אינה כשרה אלא בו, לכאורה לפ"ז גם כל הז' ימים קודם יוה"כ הי' צריך הכ"ג לתרום דהא צריך לעבוד כל העבודות שהי' עובד ביוה"כ, אך מהא דתנן לעיל (י"ד.) כל העבודות שהי' עושה הכה"ג בפרטות ולא קחשיב תרומת הדשן לא משמע הכי, אבל לשיטת התוס' בכאן נראה דכיון דאפי' יוה"כ לא הי' צריך להיות תה"ד בכ"ג לא היו צריכין להרגילו:

24. שפת אמת מסכת יומא דף יד עמוד א

במשנה ומטיב את הנרות, נראה דגם הדלקה בערב בכלל שגם זה עושה הכ"ג בז' הימים [דהא ביו"כ הוא הי' המדליק כמ"ש התוס' לקמן (ע"א) והרמב"ן במלחמות לקמן (פ"ב) והרע"ב לקמן (פ"ז מ"ד) וע"ש בתוי"ט], ולשיטת הרמב"ם דגם בבקר מדליקין את המנורה א"ש טפי דמטיב היינו הדלקה:

25. ספר איזהו מקומן

ומיטיב את הנרות - יש לעיין אמאי לא נקטה המשנה נמי שמדליק את הנרות, ואמנם שיטת הרמב"ם (ממו"מ ג. י-יב) שהטבת הנרות היינו הדלקתן [וכן נקט הריטב"א בסוגיין] וניקוי הנרות קרוי 'דישון', ולפי זה נראה שהזכר כאן הדלקת הנרות, אך אכתי צ"ע לשיטת רש"י שפירש כאן ובחומש (שמות לז.) ד'הטבה' היינו דישון המנורה. ועי' מש"כ הרש"ש ושפ"א.

26. גבורת ארי מסכת יומא דף יד עמוד א

במתני' ומקריב את הראש ואת הרגל. לכאורה היה נ"ל דדווקא קתני משום דמתניתין מהקרבת תמידין מיירי כדפירש רש"י גבי זורק את הדם של תמידין לפיכך אי אפשר לו להקריב יותר מהראש והרגל דתמיד שהוא טלה קרב מן התורה בששה כהנים דווקא כדאמרינן לקמן בפרק ב' (דף כ"ז) וערכו ב' בני אהרן ב' וכו' ומוקי לה בטלה של תמיד שנאמר על העצים וכו' ...

27. תוספות יום טוב מסכת יומא פרק א משנה ב

ומקריב את הראש ואת הרגל - נקט האיברים הראשונים בהעלאה. כבפרק דלקמן משנה ג' וה"ה לכולהו. [וז"ל הרמב"ם בפ"א מהלכות עי"כ ומקריב אברי התמיד על המזבח] ועיין במשנה ג' פ"ז דתמיד:

שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק
 בראש - הרמב"ם (כלי המקדש ה. יג.)
 הפך הסדר ונקט קודם דנוטל חלק בראש
 והדר דמקריב בכל עת שירצה, וביאר מהר"י
 קורקוס דאתא לאשמועינן שלא נטעה מלשון
 המשנה דנוטל חלק בראש רק מקרבן
 שהקריב, קמ"ל דמכל קרבן שירצה.

29. תוספות ישנים מסכת יומא דף יד עמוד א

דאי ר"ע כיון דאמר טהור שנפלה עליו הזאה כו' עביד עבודה. הקשה ה"ר אלחנן דילמא דתנא דידן [לית] ליה
 הזאה כל שבעה (ואפילו) [ומשום] הכי עובד א"כ היכי [אתיא] דלא כר' עקיבא:

30. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף יד עמוד א

דאי ר' עקיבא כיון דאמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עביד עבודה. הקשה ה"ר אלחנן ז"ל דילמא סבר
 ר' עקיבא טומאה הותרה בצבור ואין צריך הזאה, [1] וי"ל מ"מ תנא דמתני' דיליף ממלואים כדמפרש לעיל בעי
 הזאה כמו במלואים ואפילו הכי עובד א"כ היינו דלא כר' עקיבא.

31. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף יד עמוד א

דאי רבי עקיבא כיון דאמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עביד עבודה. והקשו בתוספות ודילמא האי תנא
 סבר דטומאה הותרה בצבור ואין מזין על כהן זה בשבעת ימי פרישה דיום הכפורים, [2] ותירצו (ד) כיון דסתם
 מתני' רבי מאיר היא דסבירא ליה במתניתא דלעיל שמזין עליו כל שבעה.

32. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף יד עמוד א

[1] גירסת רש"י ז"ל נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה, נתכוון להזות על האדם
 והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה. [א] ופירש הוא ז"ל נתכוון להזות על הבהמה שאינה בת הזאה והזה
 על האדם, אם יש באזוב שיורי מי חטאת, ישנה להזותו על אותו אדם, כי המים לא נפסלו מפני הכונה שנתכוון
 לבהמה, ומ"מ אותו אדם לא נטהר בהזאה ראשונה כיון שהיתה הזאתו שלא בכונה וצריך הזאה אחרת, [ב] ובלשון
 שני פירש ז"ל כי האדם ההוא יצא ידי הזאה אף על פי שהזה עליו בלא כונה, והכי קאמר ישנה על אחרים
 שצריכין הזאה לומר שלא נפסלו שיירי האזוב, והלשון הראשון יותר נכון אף לפי שיטה זו, חדא דלישנא דייק
 כוותיה, ועוד דהא קיימא לן במסכת פרה (פי"ב) שהמזה צריך להתכוין ולהזות על הטמא, ואם אין שם דעת
 מזה, הזאתו פסולה, אבל זה שמזין עליו אינו צריך כונה אלא מזין עליו בין מדעתו בין שלא מדעתו.

וסיפא דקתני נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה. פירש רש"י ז"ל לא ישנה כלל לא הוא ולא אחרים מפני שנפסלו
 השיריים במלאכה, ומלאכה פוסלת בין בפרה בין במי חטאת, והקשו בתוספות דהא בהדיא תנן במסכת פרה (פ"ד) שאין מלאכה פוסלת במי חטאת
 אלא קודם קידוש אבל לאחר קידוש שנתן בהם האפר לא, ובספרי מיייתי לה מדכתיב למשמרת למי נדה וכבר הם למי נדה. +א"ה, באחד מכ"י כתוב
 בגליון, ויש לחלק דהיינו דוקא במלאכה שעושה האדם, אבל בשנעשית מלאכה במים גם במים המקודשים פסולים, וכן דעת הרמב"ם, וכן מוכח
 בהנזקין. (א"ה, ע"י חזו"א פרה ס"ז סק"י י"ד).+

[2] והנכון כגירסת ר"ח ז"ל שגורס בהיפך נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב לא

ישנה, על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב ישנה, והכי פירושה דרישא כיון שנתכוון במזיד להזות על
 הבהמה הוה ליה נושא מי חטאת שלא לצורך והוא טמא כדאיתא לקמן, וכיון שהוא טמא אף מימי חטאת שלו
 נפסלו ולא ישנה לא הוא ולא אחרים, ואחרים פירשו כי הוא לא ישנה מפני שהוא טמא, והכתוב אומר והזה
 הטהור על הטמא, אבל אחרים מזין בו, והלשון הראשון יותר נכון וכן פירש ר"י ז"ל, וסיפא דקתני שאם נתכוון
 להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב ישנה, דכיון שנתכוון להזות על האדם אין כאן נושא מי חטאת
 שלא לצורך, ולפיכך לא נפסלו, וכן אמרו בתוספתא (פרה פי"ב) דתניא טבל האזוב לשם דבר שאינו ראוי להזאה
 והזה על דבר הראוי להזאה הואיל ותחלת טבילתו פסולה הזאתו פסולה ואם תחלת טבילתו כשרה הזאתו כשרה.

שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה
 שלשת אלפים משל, על כל דבר
 ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים.
פירש"י משל, טעם. והנה מ"ש על כל דבר ודבר
כו', לכאורה לאו דוקא, דמצינו דפרשת פרה
אדומה לא ידע טעמה, וכמ"ש במד"ר פ' חוקת
(פי"ט, ג) וזקה"ר (פ"ו, כג), אמר שלמה על כל
אלה עמדות, ופרשה של פרה אדומה חקרתי
ושאלתי ופשפשתי, אמרתי אהכמה והיא רחוקה
ממני. וציומא (יד א) היינו דקאמר שלמה אמרתי
אהכמה והיא רחוקה ממני. ונראה דיוצן עפיש"כ
בספר בית האזנר (כלל מח), לאחד אין נחשב
חקרון, והוכיח כן מכמה דוכתי ע"ש. ואתי שפיר
מ"ש על כל דבר כו', אף שדבר אחד אינו בכלל.
וברב הרמז"ס בסוף ה' תמורה (פ"ד הי"ג),
אעפ"י שכל חוקי התורה גזירות הם, ראוי
להתבונן בהן וכל מה שאחה יכול ליתן לו טעם תן
לו טעם, הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך
שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה ע"ש.
והנה מש"כ שהבין הטעמים של כל חוקי התורה.
כ"ל בכוונתו מלבד מצות פרה אדומה וכמו שהבאנו
מחז"ל. וכ"כ הרמז"ס עמנו בספר המורה (ח"ג
פכ"ו), "הדבר המפורסם אל לנו כי שלמה נודעו לו
טעמי כל המצוות פרט לפרה אדומה". וכ"כ עוד
הרמז"ס באגרתו לרבי חסדאי הלוי הספרדי,
"כתבו ע"ה בשלמה המלך ע"ה שעמד על טעמי
תורה חוץ מטעם פרה אדומה".

אמנם יש לדקדק בלשון הרמז"ס שכתב, שהמלך
שלמה הבין "רוב" הטעמים של כל חוקי
התורה, משמע שאף המצוות שהשיג טעמם לא
הגיע עד תכליתם, שלא נגלו לו רק רוב הטעמים
ונשארו עדיין טעמים כמוסים אף ממנו. ויש להביא
מקור לזה מדברי המד"ר פ' אמור (פ"ל, טו),
אחר כל אותה החכמה שכתוב בשלמה כו', ישב לו
תמיה על ד' מינין הללו שנאמר שלשה המה נפלאו
ממני, ג' המה פסח מנה ומרור, וארבעה לא
ידעתיס אלו ד' מינים שבלוב שבקש לעמוד עליהם

כו'. וזיפ"ח שם כתב אף שפסח מנה ומרור טעמם
 מבוחר בכתוב, להיות המצוות מיוחדות על טעמים
 עמוקים נעלמים מדעות בני אדם זולת הנגלה
 מהם, לכן רמו לג' אלו שיש בהן טעם מפורש, לומר
 שעכ"ז יש להם טעמים עמוקים נפלאו ממנו, וכל
 שכן שאר המצוות שלא נשיג בהם טעם ע"ש וע"ע
 במדרש תהלים (מזמור ט, ז) בקש שלמה לעמוד
 על עסקי פרה אדומה כו', ועוד בקש שלמה לעמוד
 על מתן שכרה של חורה כו', בקש לעמוד על מתן
 שכרן של נדיקים כו' ע"ש.

בספר משך חכמה פ' בא (בפסוק החודש הזה
 לכם) כתב, מקובלים אנחנו מרבינו הגר"א,
 דאם כי חז"ל פירשו טעמם, בכל זה עוד השאירו
 טמונים בסתר לצדם טעמים לחלפים גדולים ורמים,
 אבל לא גלו זה לאוזן המון בני ישראל ע"ש. ועיין

34. גליוני מנחת חן

גמ' ונוגע בהן טמא וכו'. וקשה הלא אף לדעת חכמים, כיון שהזו עליו הריהו כנוגע ונושא מי חטאת, ויטמא מחמת טעם זה. וי"ל דכיון דבדרך הזאה היא טיהר הכתוב ולא בדרך נגיעה, א"נ י"ל דלהכי לא מיטמי כשמזין עליו בדרך הזאה, אעפ"י שהוא נוגע, משום דהואיל ושוב אין ראוי להזאה מה שהזוה עליו הרי הוא כמו שנעשית מצותה באותן מים שהזוה עליו, ואין מטמאין (תוס' ר"י הלכן), וכ"מ במאירי דכיון דבדרך הזאה היא אז הוי טהור מגזירת הכתוב, וכ"כ בשפת אמת. ואכן בס' גבורות ארי הניח הדבר בקושיא.

35. ספר איזהו מקומן

אביי אמר אפילו תימא ר"ע דעביד עבודה כוליה יומא וכו' - לכאורה תירוצ אביי הוא פשוט, ולא חידש שום דבר רק ביאר המציאות, ואמאי לא ניחא לרב חסדא לפרש כן - עי' תשו' רעק"א (מ"ג סי' קי"ד, ומ"ה סי' ל"ז) והובא בחי' רעק"א.

ובמרומי שדה כתב דרב חסדא ס"ל דילפינן הזאה ממלואים דמזין הדם בתחילת היום כשעסקו בקרבנות, וה"נ היה ההזאה בבוקר. והחזו"א (קטו. יד.) כתב דר"ח סבר דכיון דמהדרינן להרגילו בטהרה, אין סברא שיטמאנו בכל יום ויעבוד למחר, שאין זה ממדת הזהירות ליטמא ולסמוך שיטבול, והיה ראוי להרגילו להתרחק מעבודה בימים שהוא מיטמא בכל יום, ולכן מוקי לה דלא כר"ע.

36. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף יד עמוד ב

אביי אמר אפילו תימא רבי עקיבא דעביד עבודה כו'. ובירושלמי אמרו זהא דתנן במסכת פרה (פ"ג) כיצד מטמאין אותו וכו' דלא כרבי עקיבא דאמר טהור שנפלה עליו הזאה [טמאתו], כי לפי דבריו לא היו צריכין לטמאו שהרי מזין עליו כל שבעה, ואפשר דרבי עקיבא היה סובר שלא היו מזין עליו או דלית ליה ההיא מתני', ולית הלכתא כרבי עקיבא.

37. ספר איזהו מקומן

אלמא קטורת ברישא והדר נרות ורמיניהו מי שזכה וכו' - א] עי' ריטב"א שכתב דאין לתרץ דלענין פייס היר מפיסין תחילה בנרות, וכשבאין לידי מעשה, ההקטרה היתה קודמת. ועי"ש הגהת חיים מדבר (צ"ן 805 לריטב"א).

ב] בהגהות חש"ל דן לשיטת הרמב"ן דדישון היינו הסרת הפתילות הישנות, והטבה היינו מתן שמן ופתילות חדשים, א"כ מצי לכאורה לשנויי דהכא קאי אדישון המנורה והכא אהקטרה, עי"ש.

38. שערם מצויינים בהלכה

דף יד: מי שוחט מי זורק כו'. ואע"ג דאיתא לקמן (כו.) דשחיטה כשרה בזר, וא"כ אינה עבודה, כתב בבאר שבע (ריש פ"ג דמס' תמיד) דאפ"ה תיקנו בה פייס, הואיל והיא תחלת עבודת התמיד וחיבא להו, ואי לא יטילו פייס אחי לאנצויי עלה כו' [עי' בגמ' לקמן (כו.): שאני שחיטה דתחילת עבודה דיממא היא]. ומזה צל"ע

39. ספר איזהו מקומן

אמרי לא קשיא ההיא לאבא שאול הא לרבנן - [א] לפי"ז צ"ל דהא דקאמר לקמן לג. "אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא ואליבא דאבא שאול" לישנא דתלמודא הוא כפי דמסיק הכא מכח הברייתא, דאי בעיקר המימרא מפורש הכי מאי פריך הכא מעיקרא - שיח יצחק.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף יד עמוד א

משנה. כל שבעת הימים הוא זורק את הדם, ומקטיר את הקטורת, ומיטיב את הנרות... אלמא קטורת ברישא והדר נרות,

- קטרת-נרות

תלמוד בבלי מסכת תמיד

ורמינהו: מי שזכה בדישון מזבח הפנימי, ומי שזכה במנורה, ומי שזכה בקטורת!

- נרות-קטרת
- אלא אמר רבי יוחנן: מאן תנא סדר יומא - רבי שמעון איש המצפה הוא.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף כה

ורמי סדר יומא אסדר יומא, דתנן: פייס השני - ... ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש. פייס השלישי: חדשים לקטורת

- נרות-קטרת
- אמר אביי: לא קשיא: כאן - בהטבת שתי נרות [דף יב], כאן - בהטבת חמש נרות [דף כה].
- כל: ה' נרות-קטרת-ב' נרות

תלמוד בבלי מסכת יומא דף יד עמוד ב

והא אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא, בדם התמיד מפסיק [בין הטבת ה' נרות לבין הטבת ב' נרות] להו!

תלמוד בבלי מסכת יומא דף לג עמוד א

אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא, ואליבא דאבא שאול: מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת, מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים, וסידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי, ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות.

- [1] והטבת חמש נרות
- [2] לדם התמיד
- [3] להטבת שתי נרות
- [4] קודם לקטורת

תלמוד בבלי מסכת יומא דף יד עמוד ב

הא [סדר יומא]- לרבנן. דתניא: לא ייטיב את הנרות ואחר כך יקטיר, אלא יקטיר ואחר כך ייטיב.

- [1] דם התמיד
- [2] והטבת חמש נרות
- [3] קודם לקטורת
- [4] להטבת שתי נרות

תלמוד בבלי מסכת יומא דף טו עמוד א

רב פפא אמר: לא קשיא;

הא [דף יב]-רבנן: קטרת-ב' נרות

הא [דף כה]-אבא שאול: ב' נרות-קטרת

תלמוד בבלי מסכת יומא דף לא עמוד ב

הביאו לו את התמיד, קרצו, ומרק אחר שחיטה על ידו. נכנס להקטיר את הקטורת ולהיטיב את הנרות - אתאן לרבנן

- קטרת-ב' נרות